

BÁC HỒ VỚI THỂ DỤC THỂ THAO VÌ DÂN CƯỜNG NƯỚC THỊNH

Trương Quốc Uyên*

Cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công, chế độ mới được kiến tạo, đất nước ta bước vào thời kỳ “Kháng chiến, kiến quốc” từ năm 1946 - 1954. Đầu thời kỳ này Bác Hồ đã khai sinh nền Thể dục thể thao cách mạng vì dân vì nước. Tư tưởng “Dân cường thì quốc thịnh” của Bác Hồ có giá trị và ý nghĩa rất sâu sắc cả về lý luận và thực tiễn trong những thời kỳ trước đây, hiện nay và cả mai sau.

Bác Hồ từng nói: *“Bao nhiêu lợi ích đều vì dân. Việc gì có lợi cho dân, ta phải hết sức làm. Việc gì có hại cho dân, ta phải hết sức tránh”*. Người khẳng định một trong những lợi ích đối với dân và nước là sự nghiệp phát triển TDTT trong toàn xã hội vì *“Dân cường thì quốc thịnh”*. Dân cường tức là sức khỏe của nhân dân tốt, quốc thịnh tức là đất nước giàu mạnh.

Định nghĩa của Bác Hồ về sức khỏe con người

Bác Hồ thời niên thiếu đã nhận thấy yếu tố sức khỏe của con người thể hiện từ trong cuộc sống, lao động của người dân, trong ca dao, tục ngữ xa xưa của dân tộc lưu truyền lại, từ những ý tưởng của lương y dân tộc. Ngày xưa nhân dân Việt Nam quan niệm về sức khỏe với ý nghĩa hình tượng như: “Sức dài vai rộng”, “Mạnh chân, khỏe tay”, “Ăn no vác nặng” và thần tượng hóa sức khỏe con người: “Chân cứng đá mềm”, “Tuổi mười bảy bẻ gãy sừng trâu”, “Đội đá vá trời”, “Trai nắm tai hổ, gái vật đồ cột đình”, “Múa giáo ngang trời, nói lời sấm sét”. Hải thượng Lãn ông Lê Hữu Trác (1720 - 1791) danh y lớn của dân tộc Việt Nam, quan niệm về sức khỏe con người cả thể chất và tinh thần đều luôn mạnh mẽ, không bệnh tật, không yếu đau, cuộc đời tất yếu trường thọ: *“Thể chất và tinh thần luôn luôn kháng kiện thì tận hưởng hết tuổi thọ, ngoài trăm tuổi mới có thể chết”*.

Tổ chức Y tế thế giới (WHO) trong tuyên ngôn Alma Ata năm 1978 đã định nghĩa về sức khỏe như sau: *“Sức khỏe không chỉ là không bệnh tật, mà còn là trạng thái thoải mái về tâm hồn, thể xác và xã hội”*. Như vậy WHO khẳng định sức khỏe con người cả thể chất và tinh thần đều lành mạnh, hài hòa, không bệnh tật. Trước định nghĩa về sức khỏe con người của WHO 33

năm, Bác Hồ đã định nghĩa về sức khỏe con người một cách chuẩn xác, xúc tích trong bài báo “Sức khỏe và thể dục” đăng trên tờ báo Cứu quốc số 119, ngày 27 tháng 3 năm 1946 như sau: *“Khí huyết lưu thông, tinh thần đầy đủ. Như vậy là sức khỏe”*. Khí huyết lưu thông thể hiện thể chất lành mạnh, năng động, không ốm đau. Tinh thần đầy đủ thể hiện sự sung mãn về nghị lực, phong phú về tư duy, ý thức. Sự lành mạnh về thể chất với sung mãn về nghị lực, tức là sức khỏe cả thể chất và tinh thần ảnh hưởng qua lại lẫn nhau, chính là sức khỏe con người. Các chuyên gia y tế Việt Nam hiện nay đều khẳng định rằng: Định nghĩa về sức khỏe của Bác Hồ là đúng đắn và hoàn toàn thống nhất với định nghĩa về sức khỏe của Tổ chức Y tế thế giới.

Quan điểm của Bác Hồ về vai trò của sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân

Vai trò của sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân, theo Bác Hồ có ý nghĩa quyết định tới sự thành công trong mọi công việc, mọi hoạt động của chủ thể. Người chỉ rõ: *“Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới thành công”*, *“Nhân dân có sức khỏe thì mọi công việc đều làm tốt”*. Đối với nông dân, công nhân có sức khỏe thì lao động sản xuất ra của cải vật chất mới có kết quả tốt; đối với cán bộ, công chức, viên chức Nhà nước và cán bộ chiến sĩ các lực lượng vũ trang có sức khỏe mới hoàn thành tốt nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, giữ gìn an ninh trật tự. Đối với học sinh và sinh viên có sức khỏe mới học tập tốt. Bác Hồ đã chỉ rõ: *“Muốn lao động sản xuất tốt, công tác và học tập tốt thì cần có sức khỏe”*.

Trong thời kỳ dân tộc ta tiến hành cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, ở các vùng

*Nhà nghiên cứu, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Tư tưởng tập luyện TDTT vì dân cường, quốc thịnh của chủ tịch Hồ Chí Minh thể hiện rất rõ ràng trong bài báo Sức khỏe và thể dục được Người viết ngày 27/3/1946: “Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới thành công. Mỗi một người dân yếu ớt tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe, tức là cả nước mạnh khỏe”...

“tự do” là hậu phương lớn với hàng chục triệu con người kiến thiết quốc gia và không ngừng cung cấp sức người sức của cho tiền tuyến để chiến đấu, chiến thắng quân thù, do đó nhân tố sức khỏe của cán bộ và nhân dân ta vô cùng quan trọng. Bác Hồ nhận định rằng: “Sức khỏe của cán bộ và nhân dân ta được bảo đảm thì tinh thần càng hăng hái. Tinh thần và sức khỏe đầy đủ thì kháng chiến càng nhiều thắng lợi, kiến quốc càng mau thành công”. Trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ vô cùng gian khổ và quyết liệt, đòi hỏi dân tộc ta phải đảm bảo sức khỏe để giành chiến thắng, Bác Hồ với vị trí là lãnh tụ của Đảng và dân tộc đã căn dặn Thủ tướng Phạm Văn Đồng: “Phải làm cho nhân dân ta, dân tộc ta có sức khỏe tốt để chiến thắng đế quốc Mỹ”. Dân tộc Việt Nam đã chiến thắng đế quốc Mỹ, thống nhất nước nhà, trong đó có vai trò to lớn của sức khỏe cán bộ, sức khỏe nhân dân, sức khỏe của cán bộ và chiến sĩ lực lượng vũ trang.

Trong bối cảnh đất nước hòa bình, sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội và các lĩnh vực khác vì dân giàu nước mạnh, thì vai trò của sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân đã được Bác Hồ nêu lên rằng: “Dân cường thì quốc thịnh”. Tư tưởng này của Người hiển nhiên là một chân lý, không chỉ có giá trị và ý nghĩa to lớn đối với nhân dân và đất nước ta mà còn đối với nhân dân và các nước trên thế giới. Ngày nay hầu hết các nước trên thế giới, dù dưới chế độ xã hội nào cũng vậy, đều quan tâm tới sức khỏe của nhân dân nhằm tăng cường sức mạnh của quốc gia.

Đại tướng Võ Nguyên Giáp viết về sự quan tâm của Bác Hồ đối với sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân ta như sau: “Chủ tịch Hồ Chí Minh là một người có tư tưởng nhân văn rất đặc biệt và coi tất cả sự nghiệp lớn trong lịch sử của dân tộc, của đất nước là do con người làm nên, con người là sức mạnh của dân tộc. Nếu dân tộc ốm yếu thì quốc gia cũng không hùng mạnh được. Sức khỏe là một trong những nhân tố thắng lợi của mọi công việc và thắng lợi của sự nghiệp cách mạng. Sức khỏe quan trọng như vậy, cho nên Chủ tịch Hồ Chí Minh với tinh thần nhân văn cao cả luôn luôn coi trọng vấn đề sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân”.

Quan điểm, chủ trương của Bác Hồ về tập luyện và phát triển TDTT vì dân cường, nước thịnh

Bác Hồ từ thời trẻ đến cuối đời rất tích cực tập luyện TDTT nhằm giữ gìn và tăng cường sức khỏe cho Người trong mọi điều kiện, hoàn cảnh hoạt động cách mạng với công việc vì dân vì nước. Nhờ vậy thể chất của Bác Hồ rất linh hoạt, nhanh nhẹn, bền bỉ dẻo dai và tinh thần của Bác rất sung mãn, sáng suốt, nghị lực phi thường. Khoa học đã chứng minh tập luyện TDTT thường xuyên, phù hợp với giới tính, độ tuổi, có tác dụng tích cực, toàn diện với các yếu tố, cả thể chất và tinh thần con người luôn luôn sung mãn, năng động, tăng tuổi thọ.

Nhận thấy tác dụng quan trọng của việc tập luyện TDTT đối với sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân, Bác Hồ đã kêu gọi, động viên toàn dân ta tích cực, thường xuyên tập thể dục,

Bác Hồ đã đề cập tới quan điểm để nhân dân ta có “bổn phận” rèn luyện sức khỏe: “Luyện tập thể dục bồi bổ sức khỏe là bổn phận của mỗi người dân yêu nước”. Bản thân Bác cũng khẳng định: “Tự tôi ngày nào tôi cũng tập”.

rèn luyện sức khỏe: “Việc đó không tốn kém, khó khăn gì, gái trai, già trẻ, ai cũng nên gắng tập thể dục”. Để đảm bảo sức khỏe cho nông dân, công nhân trong lao động sản xuất, cán bộ, công chức, viên chức, chiến sĩ các lực lượng vũ trang thực thi tốt các nhiệm vụ, học sinh, sinh viên trong học tập, Bác Hồ khuyến khích họ “thường xuyên tập luyện thể dục, thể thao”. Với tư tưởng “Dân cường thì quốc thịnh” Bác Hồ đã đề cập tới quan điểm để nhân dân ta có “bổn phận” rèn luyện sức khỏe: “Luyện tập thể dục bồi bổ sức khỏe là bổn phận của mỗi người dân yêu nước”. Bản thân Người “Tự tôi ngày nào tôi cũng tập”.

Để nhân dân ta nhận thức đúng đắn về tác dụng tích cực của việc tập luyện TDTT đối với mỗi con người, đối với dân với nước, Bác Hồ đã có những chủ trương về công tác tuyên truyền và phát triển phong trào TDTT. Trong một cuộc họp của Ban bí thư trung ương Đảng ngày 18/8/1958 do Bác Hồ chủ trì, khi bàn tới công tác tuyên truyền về các lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có tuyên truyền về TDTT Người đã nhấn mạnh: “Công tác tuyên truyền phải làm nổi bật được tầm quan trọng của thể dục, thể thao”. Được sự định hướng và chỉ đạo của Bác Hồ, ngày 14/4/1960, Hội đồng Chính phủ đã tiến hành họp bàn về những vấn đề quan trọng phát triển kinh tế - xã hội và TDTT, vệ sinh phòng bệnh, trong đó Hội đồng Chính phủ đã đề ra một Nghị quyết thực hiện cuộc vận động phong trào “thể dục, vệ sinh”. Bác Hồ đã

yêu cầu công tác tuyên truyền cho cuộc vận động này như sau: “Phải tuyên truyền một cách thiết thực và rộng khắp trong nhân dân về phong trào thể dục vệ sinh”. Những chủ trương của Bác Hồ về công tác tuyên truyền về các hoạt động TDTT và vệ sinh phòng bệnh ngày càng được các phương tiện thông tin đại chúng của Trung ương, của địa phương, của các ngành, nhất là ngành TDTT và ngành Y tế tiến hành thực hiện mạnh mẽ.

Vào tháng 7 năm 1963, Bác Hồ về thăm tỉnh Nam Định, Người khen ngợi xã Nghĩa Phú (Nghĩa Hưng) có phong trào TDTT và vệ sinh phòng bệnh tốt, làm gương cho các xã trong tỉnh noi theo: “Công tác vệ sinh phòng bệnh có nơi đã làm tốt như xã Nghĩa Phú. Hầu hết nhân dân trong xã tham gia tập luyện thể dục thể thao. Các xã trong tỉnh cần làm như vậy”. Những lần về thăm các địa phương khác với các trường học, Bác Hồ đều nhắc nhở, căn dặn lãnh đạo, cán bộ, nhân dân và giáo viên, học sinh, sinh viên cần tổ chức tập luyện TDTT thường xuyên thì sức khỏe, cần giữ vệ sinh sạch sẽ thì không ốm đau. Để sự nghiệp phát triển TDTT ngày càng mạnh mẽ, Bác Hồ đã có chủ trương chỉ hướng các hoạt động TDTT phải trở thành hoạt động của toàn dân: “Chúng ta nên phát triển phong trào thể dục thể thao cho rộng khắp”.

Sự quan tâm sâu sắc của Bác Hồ với tư tưởng “Dân cường thì quốc thịnh” và các quan điểm, chủ trương của Người đã và đang định hướng, chỉ đạo sự nghiệp TDTT nước ta ngày càng phát triển mạnh mẽ. Đến nay cả nước đã có hơn 30% dân số thường xuyên rèn luyện sức khỏe và tham gia các hoạt động thể thao phong trào sôi nổi. Xu thế phát triển TDTT của dân tộc ta vì dân cường nước thịnh ngày càng gia tăng.